

Voorwoord

Dit Ossenboek behandelt de uitbundige vieringen rond jonge ongetrouwde mannen (*en ook wel eens vrouwen*) die dertig jaar worden. Het staat in de sterren van de traditionele gemeenschapscultuur geschreven dat men niet als eeuwige 'cavalier seul' door het leven stapt. Er dient prompt en publiekelijk gereageerd te worden als deze ongeschreven regel niet wordt gerespecteerd.

Dit is tevens de ultieme boodschap van dit eigenzinnige en unieke ritueel: wie niet horen wil, moet voelen of liever 'betalen'. Het gaat hier dus om een bijzonder volkscultureel gegeven binnen een begrensde geografisch gebied, de provincie Limburg, waar alerte groepjes jongeren de leeftijd van doorgewinterde 'single' kameraden in de gaten houden. Als de dertigste verjaardag eraan komt en de vriend in kwestie 'bekent' nog steeds geen vrouw te hebben, dan verdient zijn asociale status een extra-'markering', namelijk de officiële registratie in het 'Ossenboek'. Het desbetreffende mannelijke specimen blijkt immers geen voorbeeld te zijn van 'koppelzucht' of bij te dragen aan de normale voortplanting. Met andere woorden zo iemand schiet schromelijk tekort. Al dan niet gewild - en de volkstaal windt daar absoluut geen doekjes om - is hij dus een 'os'.

In Limburg is de vrijgezel de centrale figuur van een festijn, dat stiekem tot in de puntjes wordt voorbereid door zijn vrienden. Voor de uitvoering van de karwei kunnen ze rekenen op de medewerking van vrouwen. Concreet: de mannen klaren de zware klussen terwijl de vrouwen instaan voor allerlei handwerk en de 'finishing touch'. Het succes van een dergelijke viering is zonder twijfel het resultaat van 'teamwork', waarbij onder meer netwerken, creativiteit, brute kracht, handigheid en een stevig drinkvermogen

onmisbaar zijn. Voor het welslagen van zo'n verrassingsstunt is efficiënt overleg een conditio sine qua non.

Er dient veel in korte tijd te gebeuren. De belangrijkste ingrediënten zijn het - liefst ongezien - deponeren van de logge os in de onmiddellijke omgeving van de woning van het 'slachtoffer', met allerlei versieringen en al dan niet dubieuze opschriften. Deze activiteiten worden op tijd en stond overvloedig overgoten met het onmisbare gerstenat.

Omdat dit hele evenement berust op het principe 'voor wat, hoort wat', moet de gevierde op het einde van het scenario uitbundig met zijn geldbeugel zwaaien om al dit 'eerbetoon' te compenseren, of liever af te kopen. Van de vrijgezel wordt verwacht dat hij de hele ceremonie met enige zin voor humor en goodwill over zich heen laten gaan. In het collectieve geheugen van de lokale gemeenschap wordt hij dan officieel als 'os' bestempeld.

Hoewel deze traditie elders in Vlaanderen niet bekend is, komen er in het buitenland varianten voor, met name in Nederlands Limburg en in Duitsland, in het Rijnland en Nedersaksen (Hildesheim). Het gebruik geniet aldus een bescheiden internationale uitstraling, wat vermoedelijk verband houdt met het feit dat het om een volksculturele innovatie gaat.

In ieder geval lijkt het ossenfeest, althans wat Limburg betreft, een vrij recent gegeven. Al met al een bijzonder interessant volkskundig item, dat verder systematisch onderzoek verdient. Dankzij deze goed gedocumenteerde bijdrage van oud LVG-voorzitter Mathieu Driessen heeft dit prikkelende onderwerp nu al een officiële volkskundige status verworven. Ere wie ere toekomt!

Prof. em Stefaan Top

Voormalige onderzoekseenheid Volkskunde K.U. Leuven